
Iedereen aan boord?

De zoektocht naar participatie in een
superdiverse wijk

Bachelorproject Artikel:
Hasna Koutou

Derde bachelor Sociaal Werk
Lector Anna Buysens

Contrasten in Nieuw Gent: jeugdwerk tussen regels en ruimte

Bij het betreden van de wijk Nieuw Gent-UZ valt direct een wereld van contrasten op. Enerzijds heerst er een warm gemeenschapsgevoel, dat tastbaar wordt door de geuren van lokale bakkerijen en de levendigheid van winkels die verbondenheid uitstralen. Anderzijds tekent de fysieke omgeving een harde realiteit. De "zee van sociale woningen" en de monumentale appartementsblokken in de Edelsteenstraat staan symbool voor de uitdagingen in de wijk, ook al pogen graffitikunstwerken het straatbeeld te verlevendigen. Hoewel negatieve mediaberichten bij een buitenstaander als ik, een aanvankelijk gevoel van ongemak kunnen opwekken, schuilt er toch achter de gevels van deze sociaal-economische kwetsbare wijk een complexe dynamiek van superdiversiteit en veerkracht. Deze community bevindt zich aan de buitenrand van Gent.

Het centrale thema van dit artikel is de participatie van kwetsbare jongeren binnen een context van superdiversiteit en structurele uitsluiting. In Nieuw Gent-UZ, waar superdiversiteit de norm is, weerspiegelt de demografische realiteit exact wat Geldof (2016) omschrijft als een context waarin migratie niet langer een tijdelijk verschijnsel is, maar een structurele kracht die de hele samenleving transformeert. Met 53,6% van de inwoners met een niet-Belgische herkomst (4.228 personen) (Provincie Oost-Vlaanderen, z.d.; Stad Gent, z.d.-a) volstaat een standaardaanbod van jeugdwerk niet langer. De uitdaging schuilt in het doorbreken van de onzichtbare muren die ontstaan door een opeenstapeling van sociaal-economische drempels en een negatieve beeldvorming.

Het kernprobleem dat dit onderzoek aankaart, is de spanning tussen de goede intenties van het jeugdwerkbeleid en de praktijk van de frontlijnprofessional. Hoewel de visie op inclusie theoretisch helder is, ervaren jeugdwerkers in de dagelijkse praktijk complexe dilemma's. *Hoe vinden zij bijvoorbeeld een evenwicht tussen het noodzakelijk handhaven van regels en het opbouwen van een nabije, vertrouwensvolle relatie? Hoe creëren zij een veilig klimaat voor kwetsbare groepen, zoals meisjes, binnen een door mannen gedomineerde straatcultuur?* Dit artikel onderzoekt hoe de professionals van Jeugdhuis Nieuw Gent hun discretionaire ruimte benutten om deze dilemma's te navigeren.

Wijkenmerken en ongelijkheid in Nieuw Gent

In de Gentse wijk Nieuw Gent is structurele ongelijkheid een dagelijkse realiteit. Met het hoogste aandeel inwoners met een verhoogde tegemoetkoming (39,7%) en het grootste aantal personen met een leefloon (42,9 per 1.000 bewoners) van alle Gentse wijken, evenals een werkloosheidsgraad van 11,7%, kampt de wijk met een diepgewortelde maatschappelijke achterstand (Stad Gent, z.d. -b). Barrières zoals beperkte toegang tot onderwijs, uitsluiting op de arbeidsmarkt en preciaire huisvesting worden generatie op generatie doorgegeven.

Daarnaast kenmerkt Nieuw Gent zich door superdiversiteit. Een complex samenspel van etniciteit, verblijfsstatuut, religie, taal en sociaal-economische klasse (Vertovec, 2007). Personen met een migratieachtergrond vormen hier geen minderheid maar een meerderheid met een grote diversiteit aan culturen en leefwerelden (Stad Gent, z.d. -a). Voor jongeren betekent deze context dat participatie aan het jeugdwerk geen vanzelfsprekendheid is.

Jeugdhuis Nieuw Gent, die onder Formaat vzw viel, opereert in deze context. Formaat stelt dat open jeugdwerk inclusief is en "alle jongeren de kans (biedt) om deel te nemen" (Formaat, 2022). Voor Nieuw Gent richt de organisatie zich op "alle tieners en jongeren [...] door de continuering van de groepsgerichte jeugdhuiswerking" (Gemeente Gent, 2024), waarbij expliciet aandacht wordt besteed aan een aparte meisjeswerking. (Formaat, 2024).

Deze beleidsvisie botst echter met de praktijk. Zoals het Netwerk tegen Armoede (2022) benadrukt, wordt het recht op vrije tijd en identiteitsontwikkeling voor jongeren in kwetsbare wijken vaak miskend. De combinatie van structurele achterstand en superdiversiteit creëert een specifieke context waarin jeugdwerkers moeten navigeren tussen culturele verschillen, differentiatie, diverse verblijfsstatussen en taalbarrières. Deze dynamiek genereert fundamentele ethische en methodische dilemma's, die de kern vormen van dit onderzoek.

De uitdaging voor het jeugdwerk

Het jeugdwerk in Nieuw Gent bevindt zich in het centrum van deze uitdagingen. De kernvraag is niet langer of deze diverse groep bereikt moeten worden, maar hoe we dat doen zonder in beleidstermen te blijven hangen. Er is een urgente noodzaak aan een praktijk waarin de omgang met structurele verschillen wordt genormaliseerde. Dit vraagt veel van de jeugdwerkers. Dit stelt hoge eisen aan de jeugdwerkers; zij navigeren voortdurend in het spanningsveld tussen de leefwereld van jongeren en de systeemwereld van beleid en financiering. In deze hoedanigheid fungeren zij als een cruciale brug tussen beide werelden (Jeugdwerker, persoonlijke communicatie, 11 december 2025).

Aanpak van het onderzoek

Dit onderzoek richt zich op de vraag *“Welke dilemma's ervaren jeugdwerkers bij het faciliteren van participatie van kwetsbare en diverse jongeren in het jeugdwerk? En welke strategieën zetten zij in om deze dilemma's te navigeren?”*.

De onderzoeksvraag komt voort uit de wijk Nieuw Gent-UZ die een context biedt waar superdiversiteit en structurele ongelijkheid elkaar dagelijks kruisen. De wijk telt 7.886 inwoners, waarvan 2.427 personen jonger zijn dan 25 jaar. Deze demografische gegevens benadrukken de noodzaak van een jeugdwerkeraanbod dat aansluit bij de lokale realiteit (Provincie Oost-Vlaanderen, z.d.; Stad Gent, z.d). Met een kansarmoede-index van 27,2% en een bevolking waarvan 53,6% een niet-Belgische herkomst heeft (Stad Gent, z.d.-a; Provincie Oost-Vlaanderen, z.d.), staat het jeugdwerk voor de opgave om participatie te realiseren in een omgeving die wordt gekenmerkt door complexe drempels. Hoewel 57,6% van de jongeren tevreden is over de algemene voorzieningen, geeft minder dan de helft aan dat er voldoende aanbod is voor de groep ouder dan 12 jaar (Stad Gent, z.d.-c).

Dit creëert een spanningsveld dat vraagt om een diepgaande analyse van de professionele praktijk. De centrale uitdaging voor het jeugdhuis is dan ook om niet enkel te “tolereren” van diversiteit, maar het identificeren en aanpakken van structurele uitsluitingsmechanismen binnen de dagelijkse werking.

Het onderzoek is opgezet als een individuele, kwalitatieve studie. De nadruk ligt op het blootleggen van de frictie tussen abstracte beleidsdiscoursen over inclusie enerzijds en de praktijk op de werkvloer anderzijds. Centraal staat het inzichtelijk maken van de morele en professionele spanningen waarmee jeugdwerkers dagelijks worden geconfronteerd, evenals de strategieën die zij ontwikkelen om met deze spanningen om te gaan.

Voor de dataverzameling is gekozen voor kwalitatieve vragenlijsten met zowel open als gesloten vragen. De gesloten vragen, bestaande uit meerkeuze- en schaalvragen, bieden inzicht in de frequentie en intensiteit van specifieke dilemma's en handelingswijzen. De open vragen maken het mogelijk om diepgaande, narratieve data te verzamelen, waarbij respondenten de ruimte krijgen om hun ervaringen en ethische afwegingen in eigen woorden te articuleren. De keuze voor de vragenlijsten boven diepte-interviews is ingegeven door de praktische beschikbaarheid van de doelgroep en de noodzaak om zowel jeugdwerkers als jongeren op een laagdrempelige wijze te bereiken.

De steekproef bestaat uit drie respondenten die elk een eigen perspectief bieden op inclusieve participatie. Ten eerste zijn er de jeugdwerkers van Jeugdhuis Nieuw Gent bevestigd, de organisatie waar ik als onderzoeker stageliep. Hun dagelijkse interactie met de doelgroep biedt inzicht in de operationele dilemma's van inclusief jeugdwerk. Ten tweede is een vrijwilligster bevestigd die actief is in het jeugdhuis, maar geen formele sociaalwerkachtergrond heeft. Haar perspectief als buitenstaander biedt een tegenwicht tegen de institutionele kijk van professionals. Hiermee wordt zichtbaar hoe vertrouwensrelaties met jongeren ook buiten de formele kaders tot stand kunnen komen. Ten slotte is een jongere uit de wijk zelf geïnccludeerd. Zij beschikt over de ervaringskennis met betrekking tot haar eigen leefwereld en de barrières die zij ervaart bij inclusieve participatie.

Deze drie perspectieven, professionals, vrijwilligster en jongere stellen het onderzoek in staat om de complexiteit van inclusieve participatie vanuit complementaire standpunten te belichten, ondanks de bescheiden omvang van de steekproef. De analyse van de gegevens volgt een thematische aanpak, gericht op het identificeren van terugkerende dilemma's en strategieën. Hierbij wordt enerzijds expliciet aandacht besteed aan de wisselwerking tussen structurele factoren (zoals beleid, middelen en organisatiecultuur) en anderzijds aan agency, oftewel de handelingsruimte en creativiteit van jeugdwerkers. De focus op dilemma's is essentieel, aangezien sociaal werk in een kwetsbare context zelden eenduidig is.

Vanuit dit perspectief tonen de resultaten hoe professionals in hun dagelijkse praktijk balanceren tussen de universaliteit van mensenrechten en respect voor diversiteit. Dit vertaalt zich concreet in de spanning tussen het handhaven van een onvoorwaardelijke open aanbod en het hanteren van drempelverlagende focus op specifieke groepen, zoals meisjes. Door deze dilemma's expliciet te analyseren, krijgt de lezer inzicht in de ethische en praktische afwegingen die jeugdwerkers als frontlijnprofessionals binnen hun discretionaire ruimte maken.

Daarnaast is het onderzoek naar strategieën cruciaal om de handelingsvrijheid en expertise van de professionals zichtbaar te maken. De jeugdwerkers benadrukken hierbij het belang van relationeel werken en co-creatie om jongeren "mede-eigenaar" te maken van de werking. Deze verschuiving, van een focus op activiteiten naar een focus op de relatie en de sfeer, vormt de kern van hun methodiek. Het onderzoek brengt deze strategieën objectief in kaart om te begrijpen hoe zij pogen structurele uitsluitingsmechanismen in de dagelijkse praktijk te doorbreken.

De synthese van deze twee elementen, dilemma's en strategieën, biedt een integraal beeld van de vormgeving van participatie in een superdiverse wijk. Dit onderzoek streeft ernaar de praktijkkennis van jeugdwerkers in Nieuw Gent te vertalen naar wetenschappelijke inzichten voor het bredere sociaal-werkveld.

Bewaring van integriteit in het onderzoeksproces

Bij de uitvoering van dit onderzoek staat de ethische integriteit centraal. Gezien de sociaal-economische kwetsbaarheid van de wijk Nieuw Gent-UZ en de sensitiviteit van thema's zoals uitsluiting, is er bewust gekozen voor een methodiek die de veiligheid van alle betrokkenen waarborgt.

Om een veilige sfeer te creëren, hanteert de communicatie naar de respondenten een waarderende en normaliserende insteek. De vragen in de bevraging zo zijn geformuleerd dat de expertise van de professionals wordt erkend. In plaats van te focussen op 'problemen' staat de reflectie op 'dilemma's' en 'ervaringen' centraal. Het taalgebruik is respectvol en vrij van stigmatiserende termen. Door begrippen uit de leefwereld te gebruiken zoals 'relationeel werken' en 'presentie', voelen de respondenten zich begrepen en serieus genomen. Voor de vrijwilligster en de jongere is het taalgebruik bovendien aangepast om de toegankelijkheid van de vragen te vergroten.

De omgang met informatie vertrekt vanuit het principe van *informed consent* (geïnformeerde toestemming). Alle deelnemers zijn vooraf ingelicht over het doel van het onderzoek en de wijze waarop hun input wordt verwerkt. Er is uitdrukkelijk gegarandeerd dat de respondenten anoniem blijven. De verzamelde data worden strikt vertrouwelijk behandeld en uitsluitend aangewend in het kader van dit bachelorproject.

Tijdens het onderzoeksproces vond een voortdurende kritische reflectie plaats binnen mijn eigen positie als onderzoeker en stagiair binnen het team. Door een bewust neutrale en vragende houding aan te nemen, is getracht te voorkomen dat de antwoorden van collega's werden beïnvloed door de dagelijkse werkrelaties of hiërarchische structuren.

Stemmen uit de wijk: Inzichten van professionals, vrijwilligster en jongere

De verzamelde data zijn geanalyseerd op basis van terugkerende thema's die naar voren kwamen in de respons van de professionals, de vrijwilligster en de jongere. In de volgende onderdelen worden de resultaten gepresenteerd aan de hand van de geïdentificeerde dilemma's en de concrete strategieën die de professionals inzetten om de participatie van kwetsbare jongeren te bevorderen.

Superdiversiteit als fundament en verrijking

De professionals in Nieuw Gent ervaren de aanwezige superdiversiteit eensgezind als een verrijking en een vanzelfsprekendheid. De jeugdwerkers omschreven de wijk als een multiculturele gemeenschap waarin de diversiteit aan achtergronden kansen biedt om kennis te maken met vele verschillende culturen en sociale verbindingen aan te gaan. De visie van Jeugdhuis Nieuw Gent op het vlak van diversiteit en inclusie wordt als zeer helder beoordeeld, met een focus op laagdrempeligheid en het bieden van gelijke kansen voor alle jongeren.

Professionele dilemma's zoals 'van gender tot inspraak'

Hoewel de visie helder is, stuiten jeugdwerkers op fundamentele dilemma's. Vooral het bereiken van meisjes wordt als een grote uitdaging ervaren. Zij vormen een specifieke doelgroep die niet gemakkelijk te binden is aan de werking, mede doordat het mengen van activiteiten tussen jongens en meisjes in de praktijk complex blijft. Daarnaast worstelen professionals met machtsverhoudingen en met de vraag op welke wijze jongeren daadwerkelijk inspraak kunnen geven in het beleid van het jeugdhuis.

De kracht van relationeel werken en eigenaarschap

Om deze dilemma's te hanteren, hanteren de jeugdwerkers diverse strategieën die nauw aansluiten bij de leefwereld van de jongeren. De meest cruciale methode is het investeren in relationeel werken door zichtbare en consequente aanwezigheid in de publieke ruimte en het jeugdhuis. Door jongeren individueel te erkennen en te bevestigen, bouwen de professionals een duurzame vertrouwensband op. Uit de data blijkt dat jongeren vaak niet participeren voor een specifieke activiteit, maar voor de aanwezige personen en de ervaren sfeer.

In plaats van een vaststaand aanbod te presenteren, vetrekken de professionals vanuit thema's die leven in de wijk, zoals muziek, sport of creativiteit. Door jongeren actief te betrekken bij de conceptie en organiseren van activiteiten, bevorderen de werkers de mede-eigenaar van de werking. Desondanks blijft het bereiken van de meest geïsoleerde jongeren een hardnekkige uitdaging.

Navigeren door de straatcultuur en dialoog

Wanneer er spanningen ontstaan binnen de diverse groep, zoals acceptatieproblemen tussen jongeren onderling, zetten de jeugdwerkers intensief in op kringgesprekken om de dialoog te stimuleren en wederzijdse acceptatie te bevorderen. Ook sociale media en een actieve aanwezigheid in de publieke ruimte spelen een cruciale rol aangezien de "straatcultuur" een centrale plek is waar jongeren hun normen en veerkracht ontwikkelen. Hoewel ondersteuning beschikbaar is via workshops en intervisies, pleiten de professionals voor meer structurele ruimte om relationeel te werken buiten de muren van het jeugdhuis. Dergelijke 'relationele overhead' is noodzakelijk om kwetsbare groepen effectiever te bereiken en te ondersteunen.

Ervaring van superdiversiteit en groepsdynamiek

Naast de inbreng van professionals biedt de input van een vrijwilligster uit de meisjeswerking een essentieel praktijkperspectief. Hoewel zij geen formele sociaalwerkachtergrond heeft, sluiten haar observaties aan bij theoretische concepten over nabijheid en de complexiteit van participatie binnen een superdiverse context.

Voor haar is superdiversiteit onlosmakelijk verbonden met een fundamenteel recht: het principe dat ieder individu aanwezig mag zijn en de vrijheid geniet om zichzelf te zijn. Zij wijst op een maatschappelijke paradox: hoewel de samenleving de vruchten plukt van globalisering via verre reizen en diverse keuken, ontstaat er vaak weerstand zodra deze diversiteit zich in onze lokale gemeenschap manifesteert. Volgens de vrijwilligster is het investeren in jeugdwerk cruciaal om de samenleving te leren werkelijk met elkaar te interageren. Op die manier wordt de rijkdom van andere culturen niet enkel op afstand, maar ook binnen de eigen wijk gewaardeerd.

Daarnaast beschrijft de vrijwilligster de meisjeswerking als een "mooie afspiegeling van de wereld", waarbij superdiversiteit als een natuurlijke verrijking wordt ervaren. In tegenstelling tot de theoretische angst voor segregatie, stelt zij vast dat de meisjes zich over culturele en religieuze grenzen heen met elkaar verbinden. De strategie die zij hanteert om deze diversiteit te faciliteren, is gebaseerd op een de-categoriserende benadering. Zij focust zich op het individu en de persoonlijkheid van elk meisje, in plaats van op maatschappelijke labels of etnische afkomst.

De druk van de leefomgeving en straatcultuur

De resultaten werpen een licht op specifieke dilemma's rond de participatie van meisjes. Een cruciaal knelpunt is de druk vanuit de thuissituatie. De vrijwilligster signaleert dat participatie voor meisjes vaak concurreert met huishoudelijke taken of zorgverantwoordelijkheden binnen het gezin. Daarnaast speelt de negatieve beeldvorming over de "straatcultuur" ook een rol. Uit beschermingsdrang beperken ouders soms de bewegingsvrijheid van hun dochters. Dit bevestigt het dilemma dat participatie voor kwetsbare jongeren zelden volledig een autonome keuze is, maar vaak afhankelijk is van externe familiale en sociale factoren.

Veilige ruimte en relationeel werken

Om een veilige sfeer te waarborgen, hanteert de vrijwilligster een strategie van onvoorwaardelijke acceptatie. Zij vermijdt oordelen expliciet elk moreel oordeel, onder meer stigmatiserende of uitsluitende termen uit de werking te bannen. Op deze wijze krijgen de meisjes de noodzakelijke ruimte voor experiment en identiteitsvorming.

In lijn met de professionals benadrukt zij het belang van investeren in de relatie. Het loutere "er zijn" van de begeleider als stabiele figuur is voor deze jongeren dikwijls fundamenteeler dan de activiteit zelf. Het gevoel van verbondenheid fungeert hierbij als de motor voor duurzame participatie.

Professionele ontwikkeling en middelen

Ten slotte pleit de vrijwilligster, in navolging van de beroepskrachten, voor ruimere financiële middelen. Extra budget wordt hierbij niet louter beschouwd als kapitaal voor vrijetijdsbesteding, maar als een essentieel instrument om jongeren grensverleggende ervaringen te bieden. Dergelijke ervaringen verbreden hun horizon en versterken hun positie binnen de bredere maatschappelijke structuren.

Perspectief van de jongeren als beleving van veiligheid en verbondenheid

Om een integraal beeld te vormen van de dynamiek in Nieuw Gent, is het essentieel om de professionele dilemma's en strategieën te toetsen aan de leefwereld van jongeren zelf. De bevraging van een jongeren uit de wijk bevestigt de inspanningen van de jeugdwerkers en legt tegelijkertijd de nuances bloot van de "sociale cirkels" binnen een superdiverse context.

Superdiversiteit als 'normaal' en de kracht van inclusie

Hoewel de term 'superdiversiteit' als theoretisch concept onbekend is voor de jongere, wordt de onderliggende realiteit als zeer positief ervaren. Voor de respondent staat de term symbool voor actieve betrokkenheid: *"Mensen worden betrokken. Stel je voor we zijn een beetje anders dan de rest, dan mogen we er nog steeds bij horen."* (Jongere, persoonlijke communicatie, 23 januari 2026).

Opvallend is de waardering voor de erkenning van hun identiteit. De toevoeging van het voorvoegsel 'super' wordt door de jongeren geïnterpreteerd als een teken van respect en liefde vanuit de maatschappij. Voor jongeren met een migratieachtergrond, zoals de (Marokkaans-Belgische) respondent illustreert, voelt deze actieve vorm van inclusie als een noodzakelijke tegenhanger voor de uitsluiting die zij soms in de bredere maatschappij ervaren.

De sociale cirkel en de drempel naar de 'ander'

De jongere geeft aan het "gewoon normaal" te vinden dat er zoveel verschillende talen en culturen zijn, komt in haar toelichting een subtiele drempel naar voren: *"Ik praat niet vaak met mensen buiten mijn cirkel, dus ik leer alleen van de mensen binnen mijn cirkel."* Dit sluit aan bij het eerder besproken dilemma van de professionals; superdiversiteit is prominent aanwezig, maar de sociale interactie blijft vaak beperkt tot de eigen, vertrouwde groep. De strategie van het jeugdhuis om via gezamenlijke activiteiten deze "cirkels" te doorbreken, blijft hierin cruciaal.

Het jeugdhuis als emotionele vrijhaven

De verzamelde data suggereren dat het jeugdwerk een significante invloed heeft op het welzijn van de deelnemende jongere. Zij bezoekt de werking frequent en ervaart dit als een plek waar zij volledig zichzelf kan zijn, gevrijwaard van oordeel: *"Niemand lacht me uit."* De jongere geeft aan zich binnen de muren van het jeugdhuis veiliger en meer tevreden te voelen dan daarbuiten. Dit bevestigt dat de strategie van de jeugdwerkers, het bieden van een veilige plek en onvoorwaardelijke steun, direct bijdraagt aan de emotionele weerbaarheid van deze jongeren. De ondersteuning die zij ervaart, wordt omschreven als: *"De jeugdwerkers helpen en laten je leunen op hen en zoeken mee naar oplossingen."*

Dit perspectief van de jongere illustreert dat de investering in relationeel werken en de focus op verbondenheid effectief de structurele drempels verlaagt. Waar de samenleving soms barrières opwerpt, fungeert het jeugdwerk in Nieuw Gent als een plek waar de 'andere' transformeert tot een buurvriend.

Theoretische referentiekader

Participatie is geen vanzelfsprekendheid voor jongeren die opgroeien in een context van structurele ongelijkheid. Het vereist specifieke, vaak onzichtbare strategieën van de jeugdwerker om de barrières tot het jeugdwerklandschap effectief te verlagen. Om de complexe dynamiek van participatie in de wijk Nieuw Gent-UZ te doorgronden, is het noodzakelijk de empirische data te toetsen aan gevestigde theoretische kaders. De praktijk van het jeugdwerk bevindt zich immers op het kruispunt van maatschappelijke structuren en individuele leefwerelden. In dit hoofdstuk worden de concepten superdiversiteit, intersectionaliteit, de zelfdeterminatietheorie (met het ABC-model) uitgediept om de dilemma's en strategieën van de professionals te duiden.

Superdiversiteit en de normalisering van verschil

De demografische realiteit van Nieuw Gent-UZ, waar meer dan de helft van de inwoners een niet-Belgische herkomst heeft (Provincie Oost-Vlaanderen, z.d.; Stad Gent, z.d. -b), wordt wetenschappelijk gedefinieerd als superdiversiteit. Dit concept, geïntroduceerd door Steven Vertovec (2007), beschrijft een situatie waarin diversiteit niet langer enkel betrekking heeft op etniciteit, maar om een complex samenspel van verblijfsstatuten, talen, religieuze belevingen en sociaal-economische posities.

In de cursussen Cultuur- en Diversiteitsstudies wordt benadrukt dat deze context vraagt om een verschuiving van "het managen van minderheden" naar de normalisering van diversiteit (Hogeschool Gent, 2023, Les 9). Dit impliceert een praktijk waarin verschil de standaard is en waarbij de focus verschuift naar het faciliteren van interactie binnen een pluriforme samenleving.

Wanneer de professionals in Nieuw Gent aangeven dat diversiteit een “vanzelfsprekendheid” is, handelen zij impliciet vanuit dit kader. Het verschil wordt hierbij niet langer beschouwd als een afwijking van de norm, maar als de norm zelf. De uitdaging voor de jeugdwerker is het vermijden van culturalisering: het proces waarbij het gedrag of identiteit van jongeren gereduceerd wordt tot hun etnisch-culturele achtergrond. De gehanteerde strategie van de-categorisering, waarbij de focus verschuift, waarbij de focus verschuift van maatschappelijke labels naar de individuele persoonlijkheid, is een directe toepassing van dit theoretische principe (Hogeschool Gent, 2023, Les 6).

Intersectionaliteit en participatiedrempels

Het concept intersectionaliteit, of kruispuntdenken, werd in 1989 geïntroduceerd door Kimberlé Crenshaw om aan te tonen hoe verschillende vormen van uitsluiting, zoals racisme en seksisme, op elkaar inwerken. Zij betoogt dat deze interactie een unieke vorm van achterstelling creëert die niet louter de optelsom is van afzonderlijke discriminatiegronden (Crenshaw, 1989, pp. 139-140).

De vaststelling dat vooral meisjes in Nieuw Gent een drempel ervaren tot het jeugdwerk, laat zich vanuit dit kader verklaren. Identiteitskenmerken en onderdrukkingsmechanismen zoals gender, sociaal-economische klasse en etniciteit staan niet los van elkaar, maar versterken elkaar voortdurend (Hogeschool Gent, 2023). Voor de meisjes in de wijk betekent dit dat zij barrières ervaren die voortvloeien uit een specifieke intersectie: de combinatie van genderverwachtingen binnen de familiale context en de dynamiek van de heersende straatcultuur. De druk vanuit de thuissituatie, zoals de vroegere verantwoordelijkheid voor zorgtaken, fungeert hierbij als een structurele drempel die de participatiegraad beperkt.

De jeugdwerker staat hier voor een fundamenteel dilemma. Het bevorderen van de autonomie van deze meisjes zonder de noodzakelijke verbinding met hun sociale omgeving te verbreken. Dit vereist een sensitieve benadering van machtsverhoudingen en een diepgaand begrip van hoe maatschappelijke ongelijkheid verankerd is in de dagelijkse realiteit van de wijk.

De zelfdeterminatietheorie en het ABC-model

De kracht van het jeugdwerk in Nieuw Gent schuilt niet zozeer in het activiteiten aanbod op zich, maar in de wijze waarop dit aanbod wordt vormgegeven. De analyse van de data toont aan dat de professionals de pedagogische beweging maken die Leenknecht (2023), voortbouwend op de Zelfdeterminatietheorie van Deci en Ryan (en verder uitgewerkt door Vansteenkiste), omschrijft als de kern van autonome motivatie.

In plaats van jongeren te confronteren met een kant-en-klaar programma, vetrekken de jeugdwerkers vanuit thema's die jongeren zelf aandragen. Die keuzevrijheid voedt de eerste psychologische basisbehoefte of vitamine: *autonomie*. Dit geeft jongeren de ervaring dat hun stem gewicht heeft. Hiermee verschuift de interventie zich van de logica van 'moetivatie', waarin gedrag wordt gestuurd door externe verwachtingen, sancties of beloningen naar een logica van vrijwillige betrokkenheid die kenmerkend is voor intrinsieke motivatie (Leenknecht, 2023).

De tweede “vitamine”, *verbondenheid*, vormt het fundament van de werking. De vrijwilligster van de meisjeswerking illustreert dit door stigmatiserende termen zoals 'raar' of 'cringe' expliciet te weren. Dit creëert een klimaat van onvoorwaardelijke acceptatie, waarin jongeren zich veilig genoeg voelen om zichzelf te zijn en te experimenteren zonder vrees voor afwijzing. De bevraagde jongere bevestigt deze beleving: zij bezoekt het jeugdhuis niet omwille van een specifieke activiteit, maar vanwege de

aanwezigheid van betrouwbare figuren die haar serieus nemen. Dit sluit nauw aan bij de noodzakelijke sociale voedingsbodem uit het ABC-model: het gevoel werkelijk ergens bij te horen, los van prestaties of conformiteit (Leenknecht, 2023).

De derde “vitamine”, *competentie*, komt eveneens prominent naar voren in de dagelijkse praktijk van Nieuw Gent. Doordat activiteiten laagdrempelig worden aangeboden en succeservaringen centraal staan, bijvoorbeeld bij het initiëren van een eigen activiteit, bouwen jongeren aan hun gevoel van eigen effectiviteit. Dit vermogen om zich bekwaam te voelen in handelingen die men zelf relevant acht, vormt de kern van competentie binnen het ABC-model. De professionals benadrukken dat juist die kleinschalige successen het zelfbeeld van jongeren versterken. Dit fungeert als een noodzakelijk tegengewicht voor de faalervaringen die zij in schoolse of juridische contexten frequent tegenkomen (Leenknecht, 2023).

Het spanningsveld waarin de jeugdwerkers navigeren, het balanceren tussen het bieden van authentieke inspraak en het waarborgen van veiligheid, is volgens het ABC-model geen tegenstelling, maar een zoektocht naar de juiste dosering van autonomie, verbondenheid en competentie. Wanneer één van de drie elementen onder druk komt te staan, verschuift de motivatie van de jongere onvermijdelijk naar de zijde van ‘gecontroleerde motivatie’. Dit kan resulteren in weerstand, passiviteit of vroegtijdige uitstroom uit de werking. De praktijk in Nieuw Gent illustreert dat het structureel investeren in deze drie basisbehoeften de motivatie transformeert van “ik moet” naar “ik wil”, wat de participatie op lange termijn verduurzaamt (Leenknecht, 2023).

Conclusie en aanbevelingen

De bevindingen van dit kwalitatieve onderzoek wijzen op één richting: verplaats de focus van activiteitgerichtheid naar relationeel werken en structureel eigenaarschap. De drie bevroegde perspectieven, professionele jeugdwerkers, de vrijwilligster en de jongere onthullen hetzelfde patroon: jongeren participeren niet primair voor sport, de muziek of het koekje, maar voor de volwassene die onvoorwaardelijk present is, grenzen herkent én durft te verschuiven. Structurele drempels (taal, verblijfsstatus, armoede, gendernormen) worden niet weggenomen door een lager inschrijfgeld of een meertalige flyer, maar door een systematische tijdsinvestering buiten de institutionele muren: op straat, op sociale media, aan de schoolpoort. Waar beleid en financiering vaak slechts ruimte bieden voor kortstondige projecten, vragen de professionals om rust, herhaling en continuïteit, de onzichtbare randvoorwaarde voor zichtbare participatie.

Dit onderzoek benadrukt dat inclusie binnen een superdiverse context geen statisch eindpunt is, maar een voortdurend proces van afweging tussen conflicterende logica’s. Hierbij staan het open aanbod en specifieke doelgroepgerichte benaderingen, veiligheid versus experimenteerruimte, en formele regels en relationele nabijheid voortdurend op gespannen voet. De geanalyseerde praktijk in Nieuw Gent rust op drie centrale werkprincipes: *de-categorisering*, waarbij de individuele jongere prioriteit krijgt boven maatschappelijke labels; *co-creatie*, gericht op gedeelde verantwoordelijkheid in de vormgeving van de werking; en *collectieve dialoog*, waarbij fricties worden gehanteerd als educatieve momenten.

De implementatie van deze strategieën vereist structurele middelen voor relationeel werken en een organisatiecultuur waarin leerprocessen centraal staan. Voor het sociaal werkveld impliceert dit een noodzaak tot financieringsmodellen die ruimte bieden voor “relationele overhead” en een erkenning van informeel verworven expertise. Pas wanneer beleidsmakers en financiers investeren in langtermijnbegeleiding in plaats van enkel in projecten, kan jeugdwerk in Nieuw Gent écht “van

iedereen" zijn. Daarom sluit ik af met de vraag: *Hoe kunnen we jeugdwerk in Nieuw Gent vormgeven zodat kwetsbare, superdiverse jongeren niet langer aan de zijlijn staan?* Laten we jeugdwerk in Nieuw Gent zo (her)ontwerpen dat kwetsbare, superdiverse jongeren voortaan niet meer aan de zijlijn staan, maar mee het veld oplopen.

Literatuurlijst:

De inhoud van dit artikel, de verzamelde data en de daaruit voortvloeiende analyses zijn door de studente zelfstandig gegenereerd op basis van kwalitatief veldonderzoek in Nieuw Gent. In de laatste fase van het schrijfproces is ter ondersteuning gebruikgemaakt van de AI-tool Google Gemini. Deze tool werd uitsluitend ingezet voor het corrigeren van grammaticale onnauwkeurigheden, taalfouten, syntaxis, zinsopbouw, en typfouten ter bevordering van de leesbaarheid, het verifiëren en opzoeken van relevante wetenschappelijke bronnen ter versterking van het theoretisch referentiekader, en het controleren van de correcte toepassing van de bronvermelding volgens de APA 7-richtlijnen. De studente behoudt de volledige verantwoordelijkheid voor de uiteindelijke inhoud, de interpretatie van de onderzoeksgegevens en de integriteit van het opgeleverde werk.

Crenshaw, K. (1989). *Demarginalizing the intersection of race and sex: A black feminist critique of antidiscrimination doctrine, feminist theory and antiracist politics*. University of Chicago Legal Forum, 1989(1), 139–167.

<https://chicagounbound.uchicago.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1052&context=ucf>

Formaat. (2022). *Waar Formaat voor staat*. Geraadpleegd van <https://formaat.be/missie-en-visie>

Formaat. (2024). *Meisjeswerking als methodiek: een gamechanger voor jouw jeugdhuis*.

Geraadpleegd op 22 januari 2026, van <https://formaat.be/inspiratie/een-meisjeswerking-als-methodiek-een-gamechanger-voor-jouw-jeugdhuis>

Geldof, D. (2016). *Superdiversiteit: Hoe migratie onze samenleving verandert*. Acco.

Gemeente Gent. (2024). *Subsidieovereenkomst: vindplaatsgericht jeugdwerk in Nieuw-Gent*.

Geraadpleegd op 22 januari 2026, van <https://ebesluitvorming.gent.be>

Hogeschool Gent. (2023). *Cultuur- en diversiteitsstudies: Les 6. Kruispuntdenken en de-categorisering* [PowerPoint-presentatie]. Canvas.

Hogeschool Gent. (2023). *Cultuur- en diversiteitsstudies: Les 8. Intersectionaliteit en participatie* [PowerPoint-presentatie]. Canvas.

Hogeschool Gent. (2023). *Cultuur- en diversiteitsstudies: Les 9. Superdiversiteit in de stedelijke context* [PowerPoint-presentatie]. Canvas.

Leenknecht, C. (2023). *Les 6: Jongeren motiveren & verbindend werken met jongeren* [PowerPoint-presentatie]. Hogeschool Gent, Canvas.

Netwerk tegen Armoede. (2022). *Tweedaagse voor jongeren over vrije tijd en welbevinden*.

Geraadpleegd op 22 januari 2023, van

<https://www.netwerktegenarmoede.be/nl/nieuws/2022/tweedaagse-voor-jongeren-over-vrije-tijd-en-welbevinden>

Provincie Oost-Vlaanderen. (z.d.). *Nationaliteit en herkomst op wijkniveau: Nieuw Gent - UZ*.

Provincies in Cijfers. Geraadpleegd op 15 januari 2026, van

<https://provincies.incijfers.be/dashboard/kernindicatoren/nationaliteit-en-herkomst/nationaliteit-en-herkomst--wijkniveau>

Stad Gent. (z.d.-a). *Demografie - Wijk: Nieuw Gent - UZ*. Gent in Cijfers. Geraadpleegd op 15 januari 2026, van <https://gent.buurtmonitor.be/mosaic/dashboard/jeugd/cijfers-op-wijkniveau/demografie--wijk>

Stad Gent. (z.d.-b). *Nieuw Gent - UZ: Een kijk op de wijk*. Geraadpleegd op 15 januari 2026, van <https://hoeveelin.stad.gent/wijken/nieuw-gent-uz/>

Stad Gent. (z.d.-c). *Vrije tijd - Wijk: Nieuw Gent - UZ*. Gent in Cijfers. Geraadpleegd op 15 januari 2026, van <https://gent.buurtmonitor.be/mosaic/dashboard/jeugd/cijfers-op-wijkniveau/vrije-tijd---wijk>

Vertovec, S. (2007). *Super-diversity and its implications*. *Ethnic and Racial Studies*, 30(6), 1024–1054. <https://doi.org/10.1080/01419870701599465>